

ponit i morte. Siue bos siue ovis
 fuit dñi sunt. Qd si in mundu
 animal est redimet qui obtulit
 iuxta estimacione suam i addet
 quintam ptem ptem. Si redime
 noluerit vendetur alii quanti
 annq fuit estimatum. Omne
 quod dño consecrat siue homo
 fuit siue animal siue ager nō
 vendetur neq redimi potest. Qd
 quid semel fuerit consecratum
 sanctum sancto erit domino
 et omnis consecratio que off
 tur ab homine non redimetur
 sed morte mouatur. Omnes
 decime terre siue de frugibz siue
 de pomis arborum domui sūt
 et illi sanctificant. Si quis au
 tem uoluerit redimere decimas
 suas addet quintam partem
 earum. omnium decimarum
 omis et bonus et capre que i
 sub pastoris iurga transeunt
 Quicquid decimum uenerit
 sanctificabit domino. Non e
 liget nec bonum nec malum n
 altero commutabitur. Si quis
 mutauerit et quod mutatum
 est sanctificauit domino nec al
 tero commutabit et nō redi
 metur. Hec sunt precepta q
 mandauit dominus moysi i
 ad filios israhel i monte synai
Explicit liber qui dicitur Le
uiticus. Consequent i imme
diate Inapit liber Numeros

Oritus est dominus ad moysen
 in deserto synai in thabernaculo fe
 dens. Prima die mensis secundi
 anno altero egressions eoz exegit
 to. Tollite summa vniuse cogre
 gationis filioz israhel p cognaco
 nes i domos suas i nomia singu
 loz. Quicquid sexus est masculi
 num a vicesimo anno i sup omni vi
 ros foras ex isrl i numerabitis
 p annas suas tu iacaron. Erat
 q nobisum pmaxes tabuum
 ac domos i cognacoibz suis qe
 ista sunt nomina. De eulen li
 tur filius sedur. De symeon sala
 mel filius sun sadai. De iuda i
 naalon filius aminadab. De r
 sachar nathanai filius snar. De
 zabulon Etyab filius elon. fili
 ou aut ioseph de effraym meli
 sama filius aminad. De manaf

BIAFRA, likovna grupa, djelovala u Zagrebu 1970–78. Osnovali su je kipari B. Bunić, S. Gračan, R. Petrić i M. Vuco. Članovi su bili kipari *Branko Bunić* (1970), *Stjepan Gračan* (1970–78), *Stanko Jančić* (1970–75), *Ivan Lesiak* (1971–78), *Ratko Petrić* (1971–78), *Miro Vuco* (1970–78) i *Đurđa Zanoški* (1975–78) te slikari *Vlado Jakelić* (1972–74), *Ratko Janjić-Jobo* (1970–71), *Zlatko Kauzlaric-Atač* (1970–78), *Rudolf Labaš* (1971–78) i *Emil Robert Tanay* (1971–78). Grupa je nastojala aktualizirati pitanja suvremenoga humanizma u kult. i društvenom smislu, uz ostalo i polemičkim odnosom prema vlastitoj sredini i apstraktnim lik. smjerovima šezdesetih godina. Zastupala je ekspresivnu i angažiranu figuraciju, unosila naturalističke postupke i snažna izobličenja (Vuco, Gračan). Izložbe i akcije grupe priređene su u Zagrebu, Osijeku, Varaždinu, Koprivnici, Metkoviću, Opuzenu, Karlovcu, Splitu, Mostaru i Beogradu, često na ulicama i otvorenim prostorima. Grupa je sudjelovala na izložbi »Mir 75« u Slovenj Gradecu (1975), na XXIX. salonu mlade skulpture u Parizu (1977) i na izložbi »Aktualnosti iz hrvatske likovne umjetnosti« u Beogradu (1977).

LIT.: *D. Erceg*, Nismo društveni balast, *Vjesnik*, 25. IV. 1970. — *Đ. Kadijević*, Nojeva barka, *NIN*, 26. III. 1972. — *Z. Rus*, Najnovija vizuelna eskalacija Biafre, *Oko*, 24. VII. 1975. — *V. Gudac*, Ironija jednog angažmana, *Pitanja*, 1977, 11–12, str. 118–131. — *V. Maleković*, Ponor između čovjeka i djela, *Vjesnik*, 26. IX. 1978. — *J. Depolo*, Razlaz Biafre — kriza, rezignacija ili hepening, *Oko*, 19. XI. 1978. — *Z. Rus*, Biafra — umjesto predgovora (katalog), Zagreb 1978. — *I. Šimat Banov*, Slučaj Biafra, *ŽU*, 1980, 29–30. Z. Poz.

BIANCHI, Carlo Federico, povjesničar i konzervator (Zadar, 30. XI. 1809 — 16. IV. 1891). Bio zadarski kanonik. God. 1855. objavio *Povijest relikvije Sv. Šimuna L. Fondre* (napisanu u XVII. st.), s komentarom. Izdao povijest zadarske nadbiskupije s podacima o gradnji crkava i samostana i izradi umjetnina u Zadru i okolici. God. 1883. nadzirao istraživanje ranosrednjovj. crkve Stomorice u Zadru. Opisao i druge arh. nalaze u Zadru u XIX. st.

BIBL.: *Zara cristiana*, I, II. Zadar 1877, 1879; *Antichità romane e medioevali a Zara*, Zadar 1883; *Fasti di Zara*, Zadar 1888. I. Pet.

BIBIĆ, Petar, grafičar i slikar (Velušić kraj Drniša, 3. II. 1893 — Beograd, 17. I. 1971). Studirao kiparstvo u Pragu (1913–22). Do 1930. djeluje u Splitu, potom u Srbiji. Radio je drvoreze i bakropise vješto crtane i rezane (*Sv. Jure*, 1923); bavio se slikarstvom (krajolici i vedute u ulju i akvarelu) i kiparstvom (nakon 1945). Između ostalog izrađivao je ex librise, plakate i medalje. Samostalno je izlagao u Novom Sadu (1920), Splitu (1921, 1923, 1924, 1926, 1929, 1930), Sarajevu (1927) i Skoplju (1935). Nekoliko njegovih grafika čuva se u Galeriji umjetnina u Splitu.

LIT.: *K. Prijatelj*, Ivan Galić i njegov salon (katalog), Split 1961. — *Jugoslavenska grafika 1900–1950*, Beograd 1977. — *Ex libris* (katalog), Split 1993. R.

BIBINJE, selo *JI* od Zadra, spominje se u XIII. st. Jezgra sela s kućama ambijentalne vrijednosti smještena je na malom poluotoku. Župna crkva Sv. Roka sagrađena je 1673. na mjestu starije, produžena 1854, kada je

BIAFRA, posljednja izložba u Zagrebu 1978.

sagrađena i nova klasicistička fasada. Na mjestu Banska punta nađeni su ostaci ant. arhitekture, na rtu Pulja ostaci crkve Sv. Ivana iz 1376.

BIBLIA SOLLEMNIS → SVEČANA BIBLIJA ZAGREBAČKE KATEDRALE

BIBLIJA, zbirka knjiga Staroga i Novoga zavjeta, glavni izvor i temelj kršč. vjere, zbog čega se zove i *Sveto pismo*. Prema sadržaju knjige se dijele na povijesne, poučne i proročke. Knjige Staroga zavjeta gotovo su sve napisane na hebrejskom jeziku, manjim dijelom na grčkom i aramejskom, dok su knjige Novoga zavjeta napisane na grčkom i aramejskom. Već u prvim stoljećima kršćanstva prevedena je na suvremene jezike. Na lat. jezik kompletnu je Bibliju preveo Sv. Jeronim krajem IV. i poč. V. st. Taj je prijevod dobio naziv *Vulgata* dok su raniji prijevodi nazvani *Italia*. Sv. Ćiril i Metod su oko 860. preveli velik dio Biblije na starosl. jezik u liturgijskim knjigama. Na narodni su jezik dijelovi Biblije kod Hrvata prevedeni od XIV. st.

U kršč. je svijetu B. bila već od prvih stoljeća snažan izvor lik. stvaraštva u svim granama umjetnosti, a do kasnoga srednjeg vijeka, uz apokrifne i lucidare, bila je gotovo jedini izvor lik. tema. U prva tri stoljeća u slikarstvu katakomba i skulpturi sarkofaga javljaju se pretežno simboličke i eshatološke teme i to prikriveno, tako da se biraju motivi koji svoje analogije imaju u grčko-rim. mitologiji. Od IV. st. dalje prevladavaju poučne, moralizatorske i juridičke teme, dok simboličke traju i dalje. U doba romanike počinju se javljati narativne scene koje svoj vrhunac dosežu u doba kasne gotike i koje traju sve do danas. U tim je prikazima uvijek prisutna religiozna i moralna poruka. Simboličke teme, usporedo s ostalima, traju od prvih stoljeća do danas. Najstariji i najčešće prikazivan motiv iz Biblije je križ u najraznovrsnijim oblicima, od prikrivenoga simbola do dramatizirane pripovijetke.

Biblija, pak, kao knjiga i sama je uvijek bila posebno opremana i likovno dekorirana i ilustrirana, bilo kompletno bilo u dijelovima. Likovni sadržaj i bogatstvo dekoracije i ilustracije ovise o vremenu i prostoru u kojima su te knjige nastajale. Pojava iluminiranja Biblije u nas išla je, s neznatnim zaostatkom, ukorak sa svjetskim kretanjima. Najstariji sačuvani rukopis Biblije u našim stranama, i to samo Novi zavjet, jest *Splitski evanđelistar* iz VIII. st., pisan latinski, poluuncijalnim pismom, u kojemu ima tek nekoliko crteža.

Iz doba romanike očuvano je više lat. Biblija, koje su i bogato iluminirane *Velika Biblija*, iz XI. st., pisana karolinom, u dominikanskom samostanu u Dubrovniku, *Biblija* u samostanu Sv. Frane u Šibeniku, te zagrebačka *Radonova Biblija* (danas u Beču). Od Biblija pisanih goticom posebno se ističe raskošno iluminirani rukopis *Svečana Biblija zagrebačke katedrale* u Metropolitani u Zagrebu (MR 159), iz XIV. st., te još nekoliko Biblija u istoj biblioteci iz XIV. st., kao što su MR 63, MR 94 i MR 156.

Na glagoljici se B. očuvala samo u liturgijskim knjigama: najstarija, tzv. *Fragment Grškovićeva apostola* (u Arhivu HAZU) iz XI. st., te niz drugih bogato iluminiranih rukopisa od kojih je najraskošniji *Hrvojev misal* s kraja XIV. st. (danas u Carigradu).

ilustracija na str. 87

LIT.: *Minijatura u Jugoslaviji* (katalog) Zagreb 1964.

A. Bad.

BIČANIĆ, Josip, naivni kipar (Sadilovac u Lici, 19. III. 1928). Izučio drvorezbarski zanat. Oblikovanjem drva bavi se od rane mladosti, a intenzivnije kiparstvom od 1968. Motivi Bičanićevih skulptura su likovi ili skupine meditativnog karaktera (*Usnula*, *Na odmoru*), te žanr-prozor iz života slavonskog seljaka (*Berač grožđa*). Od 80-ih radi obojene reljefe u drvu (*Narodenje*). Samostalno izlagao u Novoj Gradiški, Bujama, Novigradu, Umagu, Zagrebu, Torinu, Zlataru, Iloku. Sudjelovao na skupnim izložbama u zemlji i inozemstvu.

LIT.: *J. Baldani*, Josip Bičanić (katalog), Ilok 1980. — *A. Bauer*, Josip Bičanić, skulpture (katalog), Nova Gradiška 1986. V. G. Č.

BIDERMAJER (Biedermeier, Biedermaier), stilska pojava u umjetnosti sr. Europe otprilike između 1815–48, izdanak ili odjek klasicizma. Naziv je kombinacija imena Biedemann i Bummelmaier koja su 1848. nadjenuća dvojici malograđana u Münchenskom satiričkom listu »Fliegende Blätter«. Tako riječ b. označuje atmosferu građanina koji voli svoj dom, zaokupljen je svojom obitelji, postaje imućniji, pomalo se potvrđuje na kulturnom i političkom planu. Pojam b. je vezan u prvom redu za predmete interijera i dnevnoga života: pokućstvo, tapete, ogledala, odjeća, nakit, cvjetni aranžmani. Bidermajerskomu građanskom domu pripadaju stakleni

